

Ацо Гиревски
Православен богословски факултет
„Свети Климент Охридски“ – Скопје

ПЕДЕСЕТ ГОДИНИ ВОЗОБНОВЕНА МАКЕДОНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА – ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА

На една од научно-културните средби, т. н. „Десет дена Крушевска Република“, организирани по повод големиот и двоен празник на Македонците – Илинден, на тема *Историските и уставно-правните основи на самостојна и суверена Република Македонија*, учествувајќи со реферат на црковна тема за Охридската архиепископија – „Македонска Православна Црква, како прилог кон нашата самобитност“.¹ Тогаш во својот труд настапив со три точки од црковно-народното живеење на овие простори. Првата точка се однесуваше на тоа дека „Македонија е библиска земја, а Македонците се библиски народ“; втората на континуитетот на првата организирана архиепископија – Јустинијана Прима, којашто е алма матер на Охридската архиепископија; и третата точка за тоа дека Македонска православна црква е возобновител на Охридската архиепископија. И денес таа го содржи целосното име Македонска православна црква – Охридска архиепископија.

Зошто Македонија е библиска земја, а Македонците се библиски народ? Затоа што христијанството во Македонија, па и пошироко на Балканот, прв го проповедал и го распространувал светиот апостол Павле при своите мисионерски патувања, за што сведочи библиската книга *Дела апостолски*. На тие негови патувања го придружуваат и апостолите Лука, Тимотеј, Сила и Тихик, кои и самите, независно од светиот апостол Павле, работат на христијанизација на овие простори. Низ Македонија проповедал и свети апостол Андреј Првпоповикан, кој и го поставува апостолот Урбан за прв епископ во Македонија. Светиот апостол Силуан бил првиот епископ во Солун, а Епафродит во Адрија,

¹ Ацо Александар Гиревски, „Охридската Архиепископија – Македонска Православна Црква“, во: *Прилози за Илинден VIII* (Крушево, 1998), 329–338.

или Адријакија (погранично место со Тракија), што значи дека уште тогаш се поставени темели на една организирана Црква. Апостолите Аристарх и Секунд биле солуњани, Епафродит бил од Филипи, а Гај од Добер (Дервија), кој се лоцира некаде помеѓу Струмица и Валандово. Во тоа време Македонија била под римска власт, така што често ги менувала своите граници и својот етнички состав. Како резултат на христијанизацијата извршена во првите три века, веќе на почетокот на четвртиот век христијаните на просторот на Македонија имале организирана Црква со црковна ерархија, чии епископи понатаму учествуваат на помесните и на вселенските собори. Ете зошто нашата Света Црква е стара Црква. Таа постои повеќе од еден милениум (*Дела*, 16, 6–15).

Еве ја втората вистина за нејзиниот континуитет како организирана архиепископија. Во петтиот век на просторот низ цела територија на Македонија постојат повеќе митрополии и епископии, од кои познати биле Солун, Скопје, Хераклеја, Баргала и Стоби. Во тој период низ целата територија на Македонија никнуваат многу ранохристијански базилики. За време на царот Јустинијан I (527 – 565), кој потекнува од с. Таврисион близу до Скупи, денешно Скопје, бил изграден нов град наречен Јустинијана Прима во близината на родното место на царот. Скупскиот митрополит бил издигнат на ниво на автокефален архиепископ. Кателијан бил првиот архиепископ на Архиепископијата Јустинијана Прима, во тоа време трет по чест меѓу помесните цркви, по Рим и Цариград. Имало и други архиепископи, како што се: Бененат, Павле, Јован I, Леон и последниот Јован IX, кој во 680–681 година учествувал на Трулскиот собор во Цариград.

Делото на свети апостол Павле и на светиот цар Јустинијан I го продолжуваат светите браќа Кирил и Методиј и нивните ученици, светите Климент Охридски и Наум Охридски. Во втората половина на десеттиот век, во рамките на Самоиловата држава е организирана Охридската автокефална архиепископија врз темелите на Јустинијана Прима, и тоа во достоинство на патријаршија. Подоцна, по паѓањето на Самоиловото Царство, повторно е сведена на степен на архиепископија и како таква постои цели осум века сè до 1767 година, кога е укината од страна на турскиот султан Мустафа III, а нејзините епархии се присоединети кон Цариградската патријаршија. Од овој момент па натаму, македонскиот народ прави постојани напори за нејзино возобновување.

И третата вистина, рековме, е дека Македонската православна црква е возобновителка на Охридската архиепископија. Овие три точки, односно ставови ги поткрепив со силни аргументи, не мои, туку на истакнати научници – историчари, наши и од нашето соседство (Снегаров, Голубов, Златарски, Иванов, Антољак, Новаковиќ, Граниќ, Љубинковиќ, Принцир, Белчовски, Шукарова).² Мошне едноставно е да се дојде до едно вакво или слично претставување за Црквата во Македонија од напишаните историски страници, меѓутоа она што го пишувам претставува дел од поновата историја на Црквата во Македонија.

Свети Климент Охридски од крајот на XIV век, црква Света Богородица Перивлепта, Охрид

Македонската православна црква – Охридска архиепископија, една од помесните православни цркви, денес живее организиран и активен црковен живот во согласност со својот Устав и со своето дејствување и учење, ги чува светите догми и канони на православната вера утврдени на светите вселенски собори, како и целото Свето предание на Црквата наследено од светите апостоли и од светите отци

² Ацо Александар Гиревски, „Охридската Архиепископија – Македонска Православна Црква“, 329.

просветлени од Светиот Дух. А сепак Црквата во Македонија е соочена со предизвици и борби, рамо до рамо со својата држава – таа во одбрана на името, идентитетот и нејзиното зачленување во НАТО и во ЕУ, а Македонската православна црква за рамноправно признавање и членство во православната екумена. Вистината е на наша страна. Името на оваа територија, без оглед на тоа какви сè етнички групации живееле на неа, се мешале, се преселувале, се доселувале, било познато и во антиката и се одржало како назив на нашата држава, како и името Македонци за населението во неа и пошироко од неа, во етничка смисла. Меѓутоа, Република Македонија е матична држава на македонскиот народ, но и на неколку други малцинства што живеат во неа.

И покрај јасната одлука на 17. правило на Четвртиот вселенски собор, во кое се вели дека организирањето на црковните области треба да биде соодветно на државното и граѓанското организирање, на Црквата во Република Македонија, од познатите политички причини, и до ден-денес ѝ се оспорува правото на самостојност.

Обновување на Охридската архиепископија во лицето на Македонската православна црква

По укинувањето на древната Охридската архиепископија, епархиите во Македонија смениле неколку јурисдикции од соседните православни цркви, но не по волја на овдешното население, кое никогаш не престанало да се бори за возобновување на својата Црква. Особено жестоки борби биле водени во втората половина на XIX век и првата половина на XX век, но полни услови за возобновување на самостојноста се создаваат дури во текот на Втората светска војна (1941 – 1945 година).

Света Софија – катедрала во стариот дел на градот Охрид, ран XI век

Настаните се одвиваат на следниов начин. Со ослободувањето на одредени територии на Македонија во текот на Втората светска војна и создавањето на првите органи на новата власт, започнува да се размислува за разрешување на македонското црковно прашање. Народноослободителната власт на ослободената територија во своето самоиницијативно организирање ја вклучила и Црквата, за и таа да може да се организира врз македонска основа. Во недостиг на висок клир, кој како туѓински ја напуштил земјата, македонското свештенство пред самиот крај на војната, во 1944 година во селото Врановци го создава Иницијативниот одбор за организирање Македонска православна црква.

Иницијативниот одбор за организирање црковен живот во Македонија го сочинуваат истакнати и напредни свештеници, Македонци по род, кои веднаш иницираат формирање на духовни одбори по градовите низ Македонија од редовите на месното свештенство. Тие добиваат задача да раководат привремено со севкупниот црковен живот на христијанскиот македонски народ.

Во месец март 1945 година, во Скопје се одржува Првиот црковно-народен собор, на кој се донесува Резолуција за обновување на Охридската архиепископија како Македонска православна црква. Оваа одлука е доставена и до Архиепископскиот собор на Српската православна црква, бидејќи пред војната епархиите во делот на Вардарска

Македонија се во состав на обединетата православна Црква на Србите, Хрватите и Словенците, подоцна Српска православна црква. Архиепископскиот собор на СПЦ тогаш не ја прифаќа оваа одлука, поради што Иницијативниот одбор во сите понатамошни барања настапува со одредени редуции: наместо како автокефална бара да биде призната како самостојна Црква. Но, повторно не наидува на разбирање и одобрување од страната на СПЦ. Бидејќи и по втор пат ИО наидува на недоразбирање кај високиот клир на СПЦ, свикува Втор македонски црковно-народен собор во 1958 година во Охрид, кога соборно се прифаќа предлогот за обнова на Светоклиментовата Охридска архиепископија, олицетворена во самостојна Македонска православна црква, а за нејзин прв архиепископ е избран Доситеј.³

Архиепископот Доситеј

³ Доситеј е прв поглавар на возобновената Македонската православна црква во периодот од 4 октомври 1958 до 20 мај 1981 година. По него архиепископи на МПЦ се: г.г. Ангелариј (18.8.1981 г. – 15.7.1986 г.), г.г. Гаврил (4.10.1986 г. – 9.6.1993 г.) и г.г. Михаил (21.12.1993 г. – 6.6.1999 г.). Актуелниот архиепископ, г.г. Стефан, е поглавар на Македонската православна црква – Охридска архиепископија од 9.10.1999 година.

Со прогласувањето на својата самостојност, односно со донесувањето на Уставот и на другите акти, МПЦ на целиот христијански свет, и посебно на македонскиот народ, му објавува дека таа е една неделива помесна Црква и, како автокефална станува дел на Светата Соборна и Апостолска Црква, уште и дека таа самостојно ќе го исповеда своето верско учење и ќе ги управува и уредува своите црковно-верски работи, одржувајќи догматско и канонско единство со другите помесни православни цркви. И, конечно, во Одлуката за прогласување на автокефалноста на Македонската православна црква (чл. 4 и 5) стои дека таа ќе се управува врз востановеното црковното устројство коешто важи за сите помесни православни цркви, втемелено врз Светото писмо и Светото предание, според учењето на Светата православна црква.

За консолидација на Македонската православна црква, од посебно значење е одлуката на Светиот архиерејски собор на Српската православна црква. Имено, Архиерејскиот собор на СПЦ очигледно се согласил со одлуката на Македонскиот црковно-народен собор и тоа го потврди во два наврата со донесување неколку одлуки (Ас. бр. 47/1959 година и 6/1959 година, зап. 57 од 17/4 јуни 1959 година). Во овие документи, покрај препораките за измени и дополнувања во Уставот на Македонската православна црква, донесен на Вториот црковно-народен собор во 1958 година, меѓу другото, е речено и следново: „Светиот архиерејски собор констатира дека епархиите Скопска, Охридско-битолска и Злетовско-струмичка на Црковно-народниот собор, одржан на 4–6 октомври 1958 година во Охрид се издвоиле во самостојна Македонска православна црква, која се управува според Уставот донесен на тој Собор“⁴. Ова, всушност, значи санкционирање на соборската одлука од Вториот македонски црковно-народен собор. Тоа се потврдува и со одредбите на спомнатата одлука, каде што се вели: „Со оваа одлука престануваат да важат прописите на Уставот на Српската православна црква за епархиите и архиереите во Македонија“⁵. Тоа е, всушност, еден вид канонски отпуст.

Одлуката за самостојност на МПЦ е потврдена и практично со сослужување заедничка архиерејска литургија со српскиот патријарх Герман на 19 јули 1959 година во црквата Свети Мина во Скопје.

⁴ Сп.: Славко Димевски, *Историја на Македонската православна црква*, Македонска книга, Скопје, 1989, 1082.

⁵ Сп.: Славко Димевски, *Историја на Македонската православна црква*, Македонска книга, Скопје, 1989, 1082.

Истовремено е извршена хиротонија на преспанско-битолскиот владика Климент. Ова значи дека Светиот архиерејски синод на СПЦ ѝ дал самостојност на Македонската православна црква, со тоа што таа и понатаму останува во канонско единство со СПЦ преку нејзиниот патријарх. По неколку дена, во црквата Свети Никола во Штип е хиротонисан уште еден епископ, овој пат владиката Наум за Злетовско-струмичката епархија. Конституиран е Синодот на МПЦ според Уставот на МПЦ, како и другите административни органи и тела во Архиепископијата и во епархиите.

Во мај 1962 година, во придружба на патријархот Герман со неколку епископи на СПЦ, во посета на МПЦ дошол патријархот московски Алексеј, придружуван од митрополитот Никодим, епископот Пимен и повеќе високодостојници на Руската православна црква. На празникот на свети Кирил и Методиј во црквата Пресвета Богородица – Каменско во Охрид била одржана и архиерејска литургија, на којашто служел патријархот московски Алексеј во сослужение на патријархот српски Герман и архиепископот охридски и македонски Доситеј. Ова било прво сослужување на поглаварот на МПЦ со поглавари од други автокефални цркви.

Манастирот Свети Наум на Охридското Езеро

Меѓутоа, во 1966 година односите со СПЦ повторно се влошуваат, и тоа откако СПЦ не останува доследна на постигнатата согласност и на ветувањето дека ќе ја почитува самостојноста на Македонската православна црква и дека ќе ја претстави како таква пред другите помесни самостојни православни цркви. По новонастаните недоразбирања и судири, Светиот синод на МПЦ на 17 јули 1967 година во Охрид го свикува Третиот црковно-народен собор и на свечената седница во охридската црква Свети Климент Охридски ја прогласува Македонската православна црква за автокефална, точно 200 години по нејзиното незаконско укинување од страна на иноверната власт. Чинот на прогласување на автокефалноста на МПЦ е извршен на светата архиерејска литургија отслужена во црквата Свети Климент Охридски на 19 јули 1967 година од страна на САС на МПЦ.

Прогласената автокефалност на Македонската православна црква со одобрување и поддршка е пречекана од сите добронамерни луѓе во целата земја и во светот. Ова може да се види од фактот што тој чин со одушевување е прифатен во Соединетите Американски Држави, Канада и во Австралија, а веднаш потоа и во Западна Европа. Покрај веќе организираниите македонски православни општини во тие земји, набргу доаѓа до масовно организирање на македонски црковни општини во сите тамошни градови каде што живеат и работат големи заедници на македонски иселеници. Се пристапува кон изградба на македонски црковни и културно-просветни домови. Пристигнуваат многубројни барања до Светиот архиерејски синод на Македонската православна црква да им бидат испратени свештеници – Македонци од татковината. Македонските црковни општини во тој далечен свет израснуваат во црковно-народни и културно-просветни центри, во кои слободно се изразуваат и се задоволуваат духовните, културно-просветните и националните чувства и потреби на Македонците.

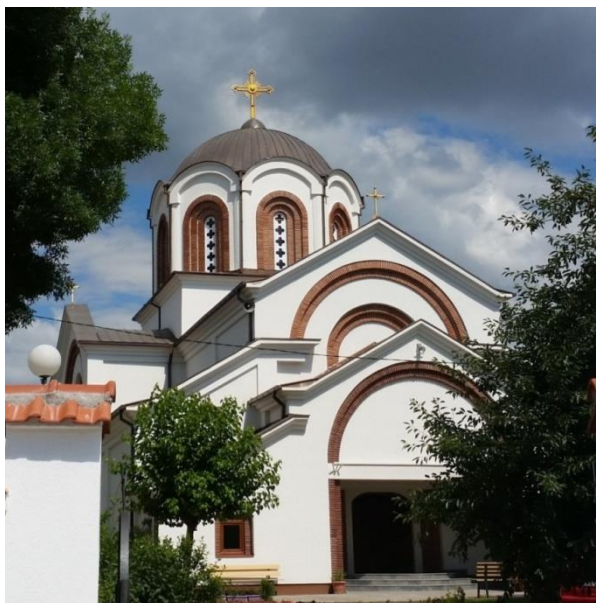
МПЦ, како автентична црковно-национална институција на македонскиот народ, на тој начин придонесе да се зачувува православната вера, македонската традиција и обичаите, како и да се создаде можност за афирмација на националниот идентитет во новите средини, станувајќи силен чувар на самобитноста и на духовниот интегритет на македонскиот народ. Духовната ерархија на МПЦ – архиереите, монаштвото и свештенството, се охрабрува во својата духовна мисија, па чекорејќи по вистинскиот Христов пат, во согласност со Божјите заповеди и светите канони на Православната

црква, добива силна поддршка од народот, а потврда за тоа е манифестирањето единство на верниот народ на МПЦ, како во Републиката така и надвор од неа, во дијаспората.

Неправедно згасната во 1767 година, таа духовна светилка на македонскиот православен народ, пред педесетина години, преку одлуките на нашите предци, повторно го враќа сјајот и топлината на вистинска Мајка закрилница на својот народ во лицето на МПЦ. Со овој историски чин македонскиот народ си ја повраќа библиската и литургиската традиција што ја имал со векови, а ја беше добил со апостолско преемство, рамноапостолско просветителство, втемелено од патронот свети Климент Охридски, со свои домородни пастири кои ќе го раководат народот доверен од Бога.

А сега да ги видиме поблиску плодовите од возобновната Охридска архиепископија во лицето на МПЦ за својот народ, но и за сите христијани во Република Македонија и пошироко.

Во изминативе неколку децении, како плод на самостојниот црковен живот е организирањето и уредувањето на МПЦ според принципите и во духот на православно црковно устројство. Таа се здобива со достоинство на ранг на архиепископија, со поглавар со достоинство архиепископ и со титула архиепископ охридски и македонски. Така, во овој период на самостојно црковно живеење беа основани најпрво Средното богословско училиште во истата 1967 година, а потоа и Богословскиот факултет во 1977 година.

Манастирот Свети Наум Охридски во Радишани, Скопје

Во тие години на обнова, голема грижа и љубов се пројавени и кон иселените Македонци во светот, особено преку организирањето на црковни општини и епархии на МПЦ во САД, Канада, Австралија и во Европа, со што е потврдено на дело вистинското духовно преображение насекаде меѓу македонскиот народ.

Дека придонесот на сопствената Црква е голем може да се потврди и преку обновата на монаштвото во Македонија денес, коешто претставува дар од вистински втемелената духовна преродба на православниот македонски народ. Низ историјата на Црквата воопшто монасите секогаш биле будни чувари и продолжители на изворното предание на светата православна вера и отсекогаш биле и ќе бидат автентични патокази на патот на вистинското православие.

Денес МПЦ има 10 епархии, од кои 8 се во Република Македонија, а тоа се: Скопска православна епархија со седиште во Скопје, чиј архиереј е архиепископот; Преспанско-пелагониска православна епархија со седиште во Битола; Брегалничка православна епархија со седиште во Штип; Дебарско-кичевска православна епархија со седиште во Охрид; Кумановско-осоговска православна епархија со седиште во Куманово; Повардарска православна епархија со седиште

во Велес; Струмичка православна епархија со седиште во Струмица и Тетовско-гостиварска епархија со седиште во Тетово, и 3 епархии во дијаспората: Американско-канадска македонска православна епархија со седиште во Торонто; Македонска православна епархија за Австралија и Нов Зеланд со седиште во Мелбурн и Македонска православна епархија за Европа со седиште во Малме.

Значи, дијацезата на МПЦ не се протега само на подрачјето на македонската држава, туку и во црковните општини надвор од границата на Република Македонија. Со парохиите моментално управуваат 11 митрополити и еден викарен епископ, на кои им помагаат над 500 активни свештеници.

Архиепископскиот соборен храм Свети Климент Охридски во Скопје

МПЦ има околу 500 парохии со повеќе од 2 000 цркви и манастири. Пред десет години се возобновија дваесетина манастири во кои денес живеат повеќе од 100 монаси и монахињи.

Светиот архиерејски синод го сочинуваат сите епархиски и викарни архиереи на МПЦ на чело со архиепископот, кој е претседател на Синодот. Тој е највисоката црковно-законодавна, црковно-управна и црковно-судска власт.

Црковно-просветна и издавачката дејност на МПЦ

Службен јазик во МПЦ е македонскиот и неговото кирилско писмо, а богослужбни јазици се црковнословенскиот и македонскиот.⁶

Издавачката дејност на МПЦ започнува со излегувањето на *Весник*“ – службен двомесечник што редовно се печати. Освен службениот дел за животот и дејноста на Црквата, во него се објавуваат научни и научно-популарни статии од сите области на богословските дисциплини, црковната материја, современиот црковно-верски живот во македонските епархии во земјата и во странство. МПЦ ги издава и списанијата: *Воскресение*, *Црковен живот* и други епархиски списанија и зборници.

Студентите на Богословскиот факултет имаат свое списание *Православен благовесник*, а Факултетот издава и *Годишен зборник* со трудови од редовните професори и од визитинг-професорите.

Во своите матични манастири, епархиите имаат развиено самостојна, сеофатна, но селективна црковно-издавачка дејност. Се работи за преводи на оригинални пастирски текстови и есеи со аскетска содржина, преводи од поуците за молитвата на современите старци од XX век, текстови од историјата на исихазмот, преводни изданија од современата светска православна теологија, апологетски текстови како одговор на состојбите во јавноста кон возобновеното монаштво итн.

Во 1990 година излезе од печат Светото писмо, наречено уште и Библија, на современ македонски литературен јазик, прво целосно издание во превод на архиепископот Гаврил (Милошев). Редактори на целосниот библиски текст беа истакнатите професори од Теолошкиот факултет во Скопје, Методи Гогов, Трајан Митревски и Борис Бошкоски.

⁶ Устав на МПЦ, член 5.

Познато е дека првиот словенски превод на Светото писмо бил направен од светите браќа Кирил и Методиј во деветтиот век. Познато е, исто така, дека оваа света книга за христијаните претставува непресушен извор на богати сознанија и потенцијал за духовно и црковно буђење. Замислете си, во таа смисла, што сè направија веќе 7-те изданија на Библијата на современ македонски литературен јазик. Со сигурност може да се каже дека Библијата во Македонија стана настолна книга за верниците, но и за секој љубител на книгата.

Преведувањето на Библијата на современ македонски јазик ја поттикна дејноста на МПЦ за преведување и на другите богослужбени книги од црковнословенски на македонски јазик.

Македонската православна црква и меѓурелигискиот соживот, разбирање и толеранција

Голема е улогата на Македонската православна црква во зачувувањето на мирот, меѓурелигискиот соживот и толеранција во Република Македонија и пошироко. МПЦ во својот однос кон другите помесни православни сестрински цркви секогаш се раководела од христијанската евангелска љубов и својата словенска великодушност. Иако признавањето на МПЦ за автокефална помесна православна црква се одвива бавно, нејзиниот углед во Македонија и во светот постојано расте.

Доказ за тоа е и неодамнешната изјава на митрополитот Иларион Алфеев, претседател на Одделот за надворешни црковни врски на Руската православна црква во интервјуто за бугарското национално радио „Недела 150“, којшто посака МПЦ што поскоро да стане дел од т.н. канонско поле. Според неговите зборови, постојат многу модели на црковно устројство со коишто без задолжително признавање на автокефалноста може, фактички, да ѝ се даде самостојност на Црквата. Во интервјуто, митрополитот Иларион го изрази своето мислење дека не треба да се држиме до грчките термини „автокефалност“ и „автономија“. Тој нагласи дека неопходно е да се создаде таков модел којшто е прифатлив за Македонската црква, но којшто ќе овозможи таа да се наоѓа во општење со канонските православни цркви. На крајот, тој

повтори дека Руската православна црква секогаш е подготвена да помага во овој процес и да предлага решенија коишто ќе се засноваат на македонскиот сопствен опит во надминување на проблемите.

Ова меѓуцрковно христијанско расположение на РПЦ и пред тоа ни го беше пренел еден од највлијателните руски теолози, проф. Андреј Кураев, којшто ја посети Македонија и три дена држеше предавања. Според она што го видел, односно според тоа како функционира МПЦ, тој вели дека „таа го има столбот да биде самостојна Црква. Ги гледам тука сите карактеристични црти на православниот живот што го има кај сите други народи.“ Посетата на проф. Кураев, според црковните аналитичари, е добар пример за тоа како треба МПЦ да ја претставува својата вистина пред другите православни цркви.

Охрабрена од вакви и слични изјави од авторитетни црковни великодостојници, МПЦ ги поддржува напорите на САС за интензивирање на комуникацијата со другите помесни цркви во функција на запознавање со актуелните состојби во МПЦ, но и со историските контексти на процесите врзани за животот на МПЦ. Со Нишкиот нацрт-договор од 2002 година потпишан помеѓу Македонската и Српската православна црква не беа решени спорните пастирски, канонски и литургиски проблеми на двете цркви. Така, на пример, нашата Црква од пастирски причини инсистираше на името *Македонска православна црква* и на самостоен статус, додека СПЦ, од политички причини (не го признава постоењето на македонскиот народ), инсистираше на името Охридска архиепископија и на автономен статус. Сите теолошки и историски факти укажуваат на тоа дека проблемот со името на нашата Црква нема црковна, туку чисто политичка основа, додека терминот којшто ќе го формулира нејзиниот организациски статус, односно „автономија“ или „самостојност“, нема суштинско, туку само формално значење, со оглед на тоа дека суштината на самиот статус беше дефинирана со содржината на Нишкиот нацрт-договор. По отфрлањето и на овој работен документ од страна на МПЦ, СПЦ еднострано ги прекина разговорите со нашата Црква и оттогаш, па наваму се обидува да организира паралелна црковна институција во Р Македонија преку поддршката што му ја дава на расчинетиот, од нашата Црква, поранешен повардарски митрополит, што е уште една потврда за нејзините неискрени намери.

Во таа смисла, МПЦ презема вклучување на компетентни лица и институции во градењето единствена стратегија за свое претставување врз основа на релевантни докази: печатење брошури и монографии за

вистината и реалноста на МПЦ; печатење зборници со документи поврзани со историјата на Охридската архиепископија и на МПЦ; кореспонденции и лични контакти со лица и со делегации од други помесни православни цркви; редовно ажурирање на податоците на интернет-страницата на МПЦ и на нејзините институции во земјата и во странство.

Светиот архиерејски синод на Македонската православна црква, исто така, пројавува дејност на полето на општохристијанскиот екуменизам и се труди да дојде до зближување и разбирање меѓу христијанските цркви и заедници. Овој дух особено се манифестира во сите контакти на меѓуфакултетско и меѓуцрковно ниво. И во тој поглед, кај извесен број од нив се забележува посебен интерес и желба да ни помогнат и МПЦ што поскоро да се најде во кругот на православната екумена, со својот автокефален статус.

Светиот архиерејски синод има веќе долгогодишни солидни екуменски односи со Римокатоличката црква во земјата и со Ватикан. МПЦ секоја година испраќа свои претставници во Рим, оти таму почиваат светите мошти на свети Кирил Солунски, кога се прави и пријателски прием и гостољубивост на папата. Меѓутоа, прашањето за непризнавањето на МПЦ заедно со непризнавањето и на некои други самостојни цркви е присутно на многу православни и мешани црковни комисији во целиот свет. Пред неколку години (во 2007 г.) на состанокот во Равена, Италија, делегации на мешовита православно-католичка богословска комисија го потпишале документот на т.н. Равенски договор со 46 точки, со кој се поставени темелите за надминување на православно-католичките проблеми околу соединувањето на црквите. Висок претставник на нашата помесна Црква немавме, но затоа, пак, од прва рака, изворно, на МПЦ ѝ беа посочени клучните поенти и случувања од страна на епископот виенски и австриски г. Иларион (Алфеев) за време на неговата посета на Македонија.

Во земјата, освен со христијанските верски заедници, Светиот синод одржува добри односи и со Исламската верска заедница во духот на хуманата и екуменска коегзистенција. Поучени од искуството на уфрлените меѓунационални конфликти (од типот на оној во 2001 г.), МПЦ ѝ даде голема поддршка на идејата на поранешниот претседател Борис Трајковски за меѓурелигиски дијалог и соживот, кој прерасна во асамблеја со претставници на повеќе различни религии и култури. Досега беа одржани три такви форуми во Македонија под името

Конференција за меѓурелигиски и меѓуцивилизациски дијалог (2002, 2010 и 2013 г.). Овој тип на дијалог продолжи да се одржува секоја трета година во Македонија.

Заклучок

Гледајќи низ призмата на православната еклисиологија, Македонската православна црква – Охридска архиепископија, фактички претставува органски дел од едната света соборна и апостолска Црква. Непобитен факт е дека таа има исклучителна улога во црковно-народното живеење во Република Македонија. Црквата во Македонија не би била во вистинска смисла македонска кога не би ја имала истата судбина на сè друго што го носи предзнакот македонско – народот, јазикот, идентитетот, културата, а тоа е да биде негирана, условена, обесправена, работи што не припаѓаат само на минатото, туку, за жал, се дел и од нашата сегашност. Никој не може да измисли ниту народ ниту Црква. Таа опстојува затоа што е израз на волјата на народот кој ја сочинува и ја сака таква каква што е.

Композицијата *Оплакување на Христа* од црквата Св. Пантелејмон во Нерези, Скопско

Благодарение на Третиот црковно-народен собор одржан во 1967 година, ние, Македонците, го имаме ова што го имаме – возобновена Охридска архиепископија како автокефална МПЦ. Ја имаме Црквата наша света, а во неа – поголемиот дел од македонскиот народ, особено во прекуокеанските земји; имаме домородни архиереи, монаштво и свештенство, со органи, тела и институции.

И конечно, тоа што е најбитно, МПЦ ја има благодатта Божја, која се покажува преку животворноста во Црквата; МПЦ го има Бога, Кој е дивен во Неговите свети. Во 2012 година, за првпат во поновата историја, во манастирот Света Пречиста – Кичевска МПЦ ќе изврши канонизација, односно вбројување меѓу светиите на преподобните маченици пострадани во 1558 година во овој манастир. Истата година МПЦ изврши канонизација и на светите 40 битолски преподобномаченици, а трае постапката за канонизација уште на други две свети личности од поновата историја на МПЦ. Благодарение на соборјаните, благочестивиот и верен македонски народ, од пред педесетина години Македонците ја втемелија својата една света, соборна и апостолска Црква на цврсти основи.

Aco GIREVSKI

MACEDONIAN ORTHODOX CHURCH – OHRID
ARCHBISHOPRIC: FIFTY YEARS OF RENEWAL

-S U M M A R Y-

From an orthodox ecclesiastical standpoint, the Macedonian Orthodox Church – Ohrid Archbishopric represents an organic part of the One, Holy, Catholic, and Apostolic Church. The Macedonian Orthodox Church has played a decisive role in the lives of the people of Macedonia and their struggles for freedom throughout the centuries. However, it seems that even today the Macedonian Orthodox Church bears the same encumbrances of being deprived and denied of its basic rights just as our state is, i.e. our identity, culture, language and territory. A nation or a church cannot be invented. A church exists because it is an expression of the will of the people that it represents. As a result of the 1967 Third Clergy and Laity Assembly the Macedonian people obtained successfully the renewal of the Ohrid Archbishopric and the Holy Synod proclaimed the Macedonian Orthodox Church as autocephalous. Today we have our own native archbishops, monks and clergy – a fully organized Church, as well as our own Seminary and Faculty. By the grace of God which was bestowed upon our Macedonian Orthodox Church we have recently completed the rite of canonization of the holy martyrs who died in 1558 near the Monastery Holy Mother of God – Immaculate of Kičevo. The faithful Macedonian people may fully share their joy of the fiftieth anniversary since the renewal of our One, Holy, Catholic, and Apostolic Church.